

13. Jermak, O.P. (2004). "Tht was a real Ukrainian patriot, a man with fundamental education..." (Olexa Avhustynovych Levytskyi). History of Poltava Pedagogical University in persons (to 90-th anniversary of the institute's foundation). (pp. 82-90). Poltava: ASMI [in Ukrainian].
14. Zapysky Ukrainskoho naukovoho tovarystva dosliduvannia pamiatok starovyny ta mystectva na Poltavshchyni. (1991)., Poltava, 1 [in Ukrainian].
15. Zapysky Poltavskoho naukovoho tovarystva pry VUAN. (1928). Poltava, 2 [in Ukrainian].
16. Zvidomlennia Ukrainskoi Akademii nauk u Kyiv. (1927). Kyiv [in Ukrainian].
17. Poltavskaia rech. (1912)., 17 January [in Russian].
18. Rotach, P. (1990). Folklore scientist, musicologist, interpreter. Druh chytacha, 13 September [in Ukrainian].
19. Rotach, P.P. (1998). Details and addition to the biography of prof. V.O. Schepotjeva. Archive collection to the 80-th anniversary State archive of Poltava region. (pp. 68-83). Poltava: ASMI [in Ukrainian].
20. Central state arhive of the main power branches and the government of Ukraine – F. 166, op. 5, spr. 729 [in Ukrainian].
21. CDAVO Ukrainy. – F. 166, op. 9, spr. 1444 [in Ukrainian].
22. Schepotjev, V. (1915). Folk songs, recorded in Poltava province (with copies). Izdanie Piltavskoi hubernskoi arhivnoi komissii. Poltava [in Russian].
23. Schepotjev, V. (1910). The main topics of the religious and sing creation of Ukrainian people in the preChristian period. Trudy Poltavskoi uchonoj arhivnoi komissii. (Vyp. VII.) (pp.1-45) Poltava; joho zh: Demokraticheskie simpatii I. P. Kotliarevskoho (k 50-letijj so dnia osvobozhdeniya krestian) // trudy Poltavskoi uchonoj arhivnoi komissii. (Vyp. VIII). (pp. 37-44). Poltava, 1912. – S.37-44; joho zh: Knizhnyi variant odnogo iz narodnyh rasskazov A.L. Storozhenko. (pp. 46-48) Poltava [in Ukrainian].

УДК 338.4

Клочко Валентин Петрович
 доктор економічних наук, професор,
 професор кафедри арт-менеджменту
 та івент-технологій Національної академії
 керівних кадрів культури і мистецтва
val_klochko@ukr.net

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ В УКРАЇНІ

У статті визначено культурологічний аспект поняття "культурний простір", досліджено основні підходи до його аналізу, виявлений зв'язок між сучасними вимогами до розвитку культури і духовністю в епоху глобалізації. Запропоновано класифікацію підходів до визначення сутності та рис комплексного поняття "культурний простір", а також розкрито зміст цих підходів. У світлі суперечливого характеру наслідків глобалізації розкрито суть і суперечливість її впливу на розвиток культурного простору взагалі і України зокрема.

Ключові слова: культурний простір, глобалізація, підходи до дослідження культурного простору.

Клочко Валентин Петрович, доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры арт-менеджмента и ивент-технологий Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Глобализация как фактор формирования современного культурного пространства Украины

В статье определён культурологический аспект понятия "культурное пространство". Определены основные подходы к его анализу, выявлена связь современных требований к развитию культуры и духовности в эпоху глобализации. Предложена классификация подходов к определению сущности комплексного понятия "культурное пространство". В свете противоречивого характера последствий глобализации раскрыты суть и противоречивость ее воздействия на культурный процесс.

Ключевые слова: культурное пространство, глобализация, подходы к исследованию культурного пространства.

Klochko Valentin, Doctor of Science in Economics, Professor of the Art Management and Event-technologies chair, National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

Globalization as a factor in the formation of modern cultural space Ukraine

The article defined cultural aspect of the concept of "cultural space" the basic approach to its analysis, found an association of modern requirements to the development of culture and spirituality in the age of globalization of all aspects of the life of man and society. Classification of approaches to determine the nature and characteristics of the complex concept of "cultural space", as well as the actual content of these approaches. In the light of the controversial

nature of the effects of globalization in general are disclosed and contradictory effects on the development of the cultural process in Ukraine.

This article analyzes the impact of the modern world-historical process of globalization on cultural Plenty of countries and, in particular, of our country. First of all, the disclosed main approaches to the analysis of the subject of research. Suggest my own classification of these approaches revealed their very content. In the light of the controversial nature of the effects of globalization in general and the study of the contradictory effects of globalization on the development of cultural space.

Following the definition of the categories themselves "culture" and "cultural space" is given its own characteristic approach to the study of contemporary cultural space, the contents of the latter. Among these approaches should be defined:

- The dynamic approach, which considers the cultural space in the continuous changes of its constituent elements, causality, change in time and open space;
- A comprehensive approach taking into account the unity of material, social, technical, of the other elements of the cultural space;
- A statistical approach based on the use of mathematical methods and calculations for the characterization of the dynamics and changes in the cultural space;
- An integrated approach that traces the establishment of the relationship between the individual subsystems of cultural space, taking into account elements of subjects and levels of government;
- Functional approach, considering the cultural space through a set of functions inherent to its individual elements;
- The very essence of the dialectical approach globalization its impact on the cultural environment is seen as internally contradictory process that combines the positives and negatives, barbu old with the new;

In Satya we show how to counteract the globalization of the major trends in births lead to confrontation in the cultural space – between the desire for cultural integration with the world the danger of a gradual erosion of national cultures, national cultural identity.

The originality of contemporary processes of globalization and the cultural space of states and nationalities is manifested through the search for a compound of the principles and mechanisms of the relation of different parts of the global whole while strengthening dialectical contradictory parts – uniformity and peoples that do not lead to the disintegration of the whole, but rather strengthen and diversify the cultural play.

Disobeying cultural values of some of the other more developed countries, and mutual enrichment – that is generally manifested planetary spiritual synthesis. It has nothing to do with kulturnvm imperialism and its manifestations in the spiritual life (the preaching of the commercialization of "mass culture", "Westernization").

It is necessary to fight another negative feature of the impact of globalization on national cultural space – is the risk of a gradual erosion of national cultures under the guise of their mutual enrichment. An analysis of the accumulated Frantsiiets experience shows the usefulness borby manifestations of popular culture "vesternizatsiisii" and the need for state and public control of these processes, connections and mutual influence of national and international cultural values.

This is especially important for Ukraine, which for centuries had their own state who could protect national achievements. Even inherited from the past existing suschestvenyn different political interests, culture and preferences of the population in different areas that can be observed and teretorialnomu (East – West), and language features (the ratio of the Ukrainian and Russian languages), hopes at one time or another vector integration in the future, which gives preference to one or the other part of the population, finally, especially education of different age groups of the population – all this should not be an obstacle gradual entry of Ukraine into the globalization space and the associated desire for cultural vzaimoobrascheniyu.

Already, this process occurs. It is reflected in the foreign policy of Ukraine to join the European political structure. Will etosodeystvovat national identity of Ukrainian society? In our view, globalization of its very objective logic allows you answer yes to this question. This is social optimism in assessing the impact of globalization on the nature of changes in the cultural space of Ukraine.

Thus revealed the nature and the characteristics of the cultural space and the direction of exposure to the processes of globalization, which was developed in the world, and analyzed the light of modern approaches suggest that Ukraine has no prospects of joining the global scope.

Key words: cultural space, globalization, cultural approaches to the study of space, the dialectics of contradiction and globalization in general and its impact on the nature and effects of changes in the cultural space.

Одним з найпоширеніших підходів до визначення культурного простору тієї чи іншої держави є його дослідження в рамках глобальної моделі економічного, соціального і духовного розвитку всього світу. Саме з таких загально світових позиції досліджують риси культурного простору провідні західні вчені Б. Фрей [1], Ф. Фукуяма [2], К. Омаї [3], І. Валлерстейн [4], Р. Робертсон [5], Р. Кілі [6], В. Райніке [7], П. Друкер [8], російські дослідники Г. Ділігенський, Р. Євсигнеєв, Є. Уткін, вітчизняні вчені В. Будкін, А. Філіпенко та інші. Аналіз впливу на культурний простір глобалізації як все-світнього процесу знайшов своє відображення у працях К. Кокошина, В. Іноземцева, О. Кравченка, С. Соколенка та ін. Проте існує необхідність подальших наукових розробок в цьому напрямі, зумовлена

потребами пошуку нових аспектів впливу загальносвітових тенденцій розвитку культурного простору на вітчизняні зміни в культурному середовищі, що пов'язане з динамікою перетворень у цій сфері духовного життя. Метою статті є дослідження основних підходів до аналізу впливу глобалізації на появу і розвиток змін, що відбувається в культурі окремих країн, зокрема у вітчизняній. Виявлені істотні недоліки, що іманентні самій глобалізації і здатні породжувати негативні риси в національній культурі.

Культура як історично визначений рівень розвитку суспільства і самої людини знаходить свій вираз у формах організації життя і діяльності людей. Поняття культура розкриває сутність людського буття, що охоплює як сферу матеріального, так і духовного життя людей, засіб реалізації творчості і свободи суспільства і окремої людини.

Культура в етимологічному розумінні – це ідейний і моральний стан суспільства, який визначається матеріальними умовами життя суспільства і знаходить свій вираз в його побуті, ідеології, освіті і вихованні, в досягненнях науки, мистецтва і літератури. Таке широке розуміння культури знаходить свій відбиток і в багатосторонності категорій, які визначають той чи інший її аспект. Так сфера культури визначає обсяг елементів самого поняття; ідейний її зміст – засіб виразу цих елементів, залежний від існуючих суспільних відносин; форми виразу – розкривають залежність базового поняття відмінностей мови, релігійних уявлень та інших національних особливостей. Поняття "культура" розкривається також і в формах художньої творчості людей (література, епос, мистецтво, література, архітектура, комплекс інших духовних цінностей). До складових елементів культури належить і матеріальна культура, що відображає сукупність матеріальних благ, створених людською працею, сукупність набутих знань, навичок і вмій, нагромаджених багатьма поколіннями за весь попередній етап розвитку суспільства.

Однак, незважаючи на численні критерії сутності та характерних рис культури як феномена, заслуговує на увагу ведення в науковий обіг ще однієї категорії, що має пряме відношення до ступеня поширення культурних надбань – "культурний простір". Він може бути різноманітним за обсягом, охоплюючим мікро – , мезо- та макророзміри. Він здатен охарактеризувати структуру та сутність поширення культурних надбань, характер і межі взаємопроникнення досягнень культури, їх динаміку, а також ступінь взаємовпливу національної і світової культури.

Культурний простір визначається як межами територіальної спільноти (країна, регіон, місто, місцевість тощо), так і соціальними та професійними знаннями і характеристиками. Таке розуміння поняття культурного простору виходить з поняття культури як такої – тобто як обмеженої місцем і часом життя людської спільноти. Ідея певної обмеженості, а звідси і певної ізоляції культурних просторів (середовищ) походить з ідей множинності культур, висунутих відомими мислителями Й.-В. Гете, Ф. Шиллером, Н. Гердером, культурологами О. Шпенглером, М. Бердяєвим та М. Данілевським. Так, М. Данілевський в першій половині XIX століття висунув концепцію "замкненого (локального) розвитку культур", за якою кожний народ формує власну специфічну систему цінностей, яка слабо контактує з іншими культурами і не допускає проникнення в її тіло чужорідних елементів. Більш того, існує система типів людства, які віддають перевагу певним типам культури (динамічній утилітарно-практичній культурі на Заході, спрямованій на перетворення природи і суспільства, і протилежність їй малорухомій, споглядацькій культурі на Сході, здатній лише відтворювати себе на протязі поколінь. Логічним наслідком цього є переконання в тому, що єдиної загальнолюдської культури не існує. Вона включає в себе обмежену часом і простором багатоманітність культурних світів, кожен з яких має іманентні йому властивості.

Культурний простір суспільства виявляється не тільки в мові, літературі, музиці тощо, а й в матеріальних речах. Інтер'єр, одяг, предмети щоденного користування яскраво відображують світогляд, рівень інтелектуального, культурного і духовного розвитку особистості.

Всесвітній процес глобалізації потужно впливає на всі аспекти культурного простору. Він розширює поле світового інформаційного середовища, забезпечує доступ людини до світових інтелектуальних надбань. Глибокий аналіз всебічного впливу глобалізації на культуру сучасного світу має не тільки абстрактно теоретичний характер та пояснює сутність та багатоаспектність взаємопроникнення культур. Він дозволяє зробити реальні практичні рекомендації в оцінці розвитку і напрямів удосконалення культурного співробітництва, в забезпеченні доступу звичайній людині до всебічної інформації та світових інтелектуальних надбань.

Особливо великого значення набула потреба цього аналізу на сучасному етапі. Крах тоталітарних політичних, економічних і соціальних систем, внаслідок якого кардинально змінилася глобальна ситуація і загальна політична картина світу, відбулось створення великої кількості нових незалежних держав, зміни політичних і соціальних систем у нових незалежних країнах, посилення процесів гло-

бальної інтеграції – все це має величезні історичні наслідки. Під впливом цих процесів на порозі XXI століття світ зіткнувся з низкою нових глобальних проблем, до вирішення яких він не був підготовлений. Все це зумовлює зростання значення досліджень процесів, які відбуваються в культурному просторі сьогодення.

Підходи до визначення сутності та характерних рис такого комплексного поняття, як "культурний простір" можуть бути класифіковані за низкою ознак. Серед цих підходів слід відзначити:

- динамічний підхід, що розглядає культурний простір в безперервних причинно-наслідкових його складових елементів, у змінах і в часі і в просторі;
- інтеграційний підхід, що прослідковує встановлення взаємозв'язків між окремими підсистемами культурного простору з врахуванням елементів, суб'єктів та рівнів управління;
- комплексний підхід, враховуючий єдність матеріальних, соціальних, технічних та інших елементів системи культурного простору;
- процесний підхід, заснований на розгляді культурного простору як сукупності взаємопов'язаних і впливаючих одна з одної змін;
- функціональний підхід, що розглядає культурний простір через сукупність функцій, властивих його окремим елементам;

Виходячи з вищевказаних підходів, простежимо напрями впливу всесвітнього процесу глобалізації на культурний простір.

Динамічність змін в культурному просторі, його основних елементах зумовлена насамперед динамічністю самого процесу глобалізації, а також залежить від діалектики розвитку наукового знання, від швидкого наукового осмислення реальних глобалізаційних процесів. Якщо глобалізація як суспільна даність, яка оформлена в основних своїх рисах ще в 70-х роках минулого століття, то її відображення і наукове осмислення всіх її аспектів, включаючи і вплив на культурне середовище діалектично відстає принаймні на десятиріччя – раніше на Заході, пізніше в дослідженнях російських та вітчизняних вчених. Перші згадки про глобалізацію знаходимо у Дж. Макліна (1981 р.) та Т. Левітта, американський соціолог Робертсон виклав основи своєї концепції, у тому числі і в суто культурній галузі, в соціальній праці [5].

Осмислення різних аспектів глобалізації, в тому числі її впливу на культурний простір, знаходимо в працях російських вчених В.Іноземцева, М.Делягіна, М.Чешкова, українських дослідників О.Білоруса, С.Соколенка [10], А.Філіпенка [11] та ін. Торкаючись самого впливу глобалізації на культурний простір країни, слід зазначити, що в першу чергу зазнають такого впливу найбільш динамічні, поверхові шари культурних відносин, організаційно-правові засади культурного простору, що цілком відповідає діалектиці розвитку базисних і надбудовних категорій. Через зміни організаційно-правових умов позначається вплив глобалізації на інші аспекти культурного простору – перехід до вищої корпоративної культури підприємств і організацій цього профілю, оптимальне поєднання приватних і суспільних інтересів у розвитку культури, вдосконаленні менеджменту. Глобалізація динамічно сприяє досягненню гнучкості і стабільності, мобільності та оперативності в прийнятті рішень.

Проте динамічність змін в культурному просторі залежить в першу чергу від ступеня присутності країни в глобалізаційних змінах, що, в свою чергу, зумовлено реальним рівнем економіки та соціально-культурного розвитку. Зовнішні і внутрішні умови України, зовнішня агресія, внутрішні протиріччя гальмують усі спроби активної участі України в глобалізаційних процесах, заважають реалізувати переваги міжнародного поділу праці та оптимізації культурного простору.

Наступний підхід до визначення сутності і характерних рис культурного простору та специфіки впливу на них глобалізаційних процесів, що розгортається в світі, є додержання комплексності всіх джерел і підойм еволюції як самого простору, як і глобалізації, що на нього впливає. Культурно-духовне зближення країн як в глобальному, так і в регіональному вимірах відбувається в разі, коли тісно узгоджуються між собою економічні, політичні, культурні і духовні запити і інтереси людей та можливості їх задоволення. При цьому не лише набуває більш зрілих рис культурний простір кожної нації або держави, а й формується підґрунтя для реалізації властивого глобалізації прагнення до особливої, транснаціональної форми життя. Відомий теоретик І.Валлерстейн [4] одним з перших дійшов висновку про існування "транснаціональних суспільних просторів", складовою частиною яких є культурний простір, поширений як на національні, так і на регіонально-територіальні спільноти людей. Більш того, подальший успіх глобалізаційних процесів є запорукою створення єдиного і цілісного світового простору, включаючи і його культурно-духовні аспекти.

Наступний підхід – це статистичний підхід до дослідження культурного простору, його рис, тенденцій і змін в ньому та характеру впливу на нього глобалізаційних змін – вимагає прикладного звітно-матеріального аналізу. Деякі аспекти розвитку культурного простору (динаміка матеріальної

бази, чисельність і склад зайнятих, характер територіальних зрушень, питома вага міграції тощо) цілком піддаються статистичному обрахуванню. Цей підхід здатний відобразити як загальний обсяг простору, його динаміку в часі, територіальний зрушення в ньому, так і зміни, які відбулися внаслідок впливу глобалізаційних тенденцій та ступеню залучення країни (регіону) в світогосподарські зв'язки. Саме використання цього підходу здатне найбільш наочно переконатися у вагомості впливу глобалізаційного фактору на динаміку соціально культурного простору та характеру змін в ньому.

Статистичний аналіз наслідків прийнятих рішень дозволяє вчасно помітити як позитивні так і негативні зрушення і приймати відповідні коригуючі заходи. В цьому полягає актуальність і дійовість цього підходу до аналізу досліджуваних процесів.

Наступний підхід до визначення культурного простору і характеру впливу на нього глобалізаційних зрушень у світі є процесний підхід. Він здатний розкрити постійно рухливий процес сукупності зв'язків різного рівня як в галузі культури між окремими її елементами так і для аналізу взаємовпливу культури в цілому та окремих її елементів з іншими сторонами суспільного життя. Суть такого підходу, сформульованого Р.Робертсоном [5, 3], проявляється у тому, що глобалізація – це серія емпірично фіксованих змін різномірних, однак об'єднаних логікою перетворення світу в єдине ціле. Таке розуміння глобалізації можна віднести і до поняття культурного простору, правда з тією обмовкою, що він повинен включати не лише зовнішні, а й внутрішні зміни, обумовлені станом розвитку самого суспільства і його руху до світової спільноти. Особливість цього підходу проявляється в тому, що одні зміни повинні переходити в інші як складові єдиного рухливого процесу, охоплюючого більшість (якщо не всі) складових.

Нарешті, важливий підхід до аналізу впливу глобалізації на формування сучасного культурного простору – це функціональний підхід. Як культурний простір, так і глобалізація повинні розглядатись в єдності своїх складових. Це запорука конкретності і дійовості проведеного аналізу. Більшість дослідників розглядає глобалізацію як діалектичну сукупність та єдність таких її складових, як транскордонні потоки товарів, послуг, капіталу, технології та інформації, пересування людей між країнами, територіальної та інституційної інтеграції ринків, поширення в світових масштабах діяльності корпорацій, створення міжнародних інститутів, валютно-фінансові відносини, спільного будівництва об'єктів, обміну науково-технічною інформацією, спільна підготовка кадрів, поширення національних політики і культури через державні кордони.

Саме такий підхід найбільш відповідає суті культурного простору та глобалізації як процесів, розкриваючи їх сутність через єдність структурних частин. Діалектичний підхід характеризує єдність і суперечність цих процесів через їх різноманітність і водночас через їх суперечності, через діалектичну єдність позитивів і негативів, боротьбу консерватизму з новаторством, старих та віджилих форм, з формами і методами новими. В тому і життєвість цього процесу. Глобалізацію слід розглядати як об'єктивно зумовлений процес таких макро- та мікрозрушень, що ведуть до перетворення національного народногосподарського комплексу в складову єдиного світового господарства.

Позитиви глобалізації полягають у тому, що вона сприяє зростанню продуктивних сил та інтенсифікації господарських зв'язків на основі сучасної комунікативної технології, взаємозбагаченню національних культур. В галузі культурного простору – це шлях до певної централізації та уніфікації.

Недоліки ж глобалізації в цілому – поглиблення розриву між економічно потужними і відсталіми країнами; між рівнем доходів країн, корпорацій і окремих людей, і нерівномірний їх розподіл; між економічною і політичною організацією суспільства; хижацьке використання невідтворюваних ресурсів слаборозвинених країн, діяльність ТНК та їх дочірніх підприємств, що разом з позитивними негативно впливають на економіку та екологію приймаючих країн; негативні наслідки нерегульованої глобалізації у фінансовій сфері, що їх відзначив одним з перших відомий вчений Дж. Бхагваті. До цих негативних наслідків глобалізації соціально-економічного розвитку слід додати негнучку політику керівних органів глобалізації – МВФ, Світового банку, ВТО та інших міжнародних організацій в практиці проведення глобалізації. Ці риси, виходячи з неоліберальної ідеології – теоретичної основи глобалізації – механічно переносять монетарну політику і політику приватизації на слаборозвинені країни, що породжує ланцюгову реакцію швидкого переміщення кризових явищ з однієї країни в іншу, руху "гарячих" грошей з його негативними наслідками. Все це утруднює адаптацію суспільства до умов глобалізації.

Культура виступає як ціннісний фактор духовності, тобто вищої форми конституювання особи та її менталітету, що формується умовами реального життя, зокрема і обумовлених процесом глобалізації. Культурний аспект цього процесу адаптація національних культурних цінностей до світового культурного надбання. Цей процес як і глобалізація в цілому, діалектично суперечливий – разом із запозиченням світових культурних надбань, що збагачує національну культуру духовними цінностями інших країн, він відчуває в зростаючій мірі і небезпеку поступового розмивання національних культур.

Саме тому в культурному просторі відображається протиборство породжуваних глобалізацією основних тенденцій: прагнення до культурної інтеграції із світом з прагненням до захисту національних культурних цінностей і пріоритетів. Глобалізація в усіх сферах, – пише Г. Ділігенський, – проявляється через засіб поєднання протилежних тенденцій. Вона несе з собою водночас посилення однорідності і різноманітності людства. При цьому тенденція до посилення різноманітності не призводить до розпаду цілого, оскільки виробляється механізми та принципи співвідношення різноманітних частин глобального цілого [13, 25-26]. Існуюча модель "ступінчатої інтеграції", або "Європи концентричних кіл" саме і передбачає поступовість, ступенчатість залучення до інтеграційних досягнень різних суспільств. За такою теорією всередині інтеграційного союзу утворюється ядро з найбільш глобалізованих держав, а навкруги – коло держав з послідовно зменшуваною глибиною інтеграції. Послідовно глобалізовані суспільства наближаються до центру, а отже, і до найбільш досконалих ступенів духовного збагачення. Ця теорія, не дивлячись на дещо механістичну, а тому і спрощену схему сприйняття, в цілому вірно відображає, на наш погляд, існуючі тенденції культурного обміну і формування культурного простору окремих країн.

Прояви діалектичної взаємодії двох протиборчих сторін культурної глобалізації не може зводитись до підкорення культурних цінностей одних країн цінностями інших, більш розвинутих (незважаючи на економічну потужність останніх та їхній вплив на міжнародну економіку і політику). Підкорення, а взаємозбагачення духовного – культурного життя – ось чого вимагає правильне розуміння глобалізаційного процесу сьогодення, де проявляється загальнопланетарний духовний синтез. Глобалізація культури не має нічого спільного з культурним імперіалізмом, що полягає в гегемонії розвинутих країн в цій специфічній сфері духовного життя, чи в примусовому поширенні західних цінностей [12, 117-118]. Тим більше, всі вищевказані прояви не можуть зводитись до пагубних наслідків комерціалізованої (масової культури), вестернізації.

Друга негативна риса впливу глобалізації на національну культуру – це небезпека поступового розмивання національних культур саме під виглядом взаємозбагачення культур. Саме тому французька культурна еліта і навіть державне регулювання в цій країні бореться з спробами поширення ідеї американізації, "вестернізації" та "масової культури" визнаючи їхню безпосередню загрозу національним духовним цінностям, виключаючи і галузь культури.

Всі вищезазначені аспекти впливу глобалізації на культурний простір кожної країни є підґрунтям для розуміння культурного співробітництва України з іншими народами. Слід віддавати належне істотним особливостям розвитку нашої держави, успадкованим від минулого відмінностям історичного розвитку окремих її регіонів, що на протязі довгого часу входили до складу інших держав, а Україна не мала власної державності. Ця історична спадковість зумовлює певне розмаїття українського соціуму, відображається на особливостях (територіальних, соціальних, національних, мовних, релігійних тощо) його окремих регіонів. Вона зумовлює існуючу відмінність в політичних інтересах, культурі і уподобаннях населення різних регіонів, яку можна спостерігати і за територіальною (Схід – Захід), і за мовною ознакою (співвідношення базових мов – української і російської), сподіваннях на той чи інший вектор інтеграції в майбутньому, якому віддає перевагу та чи інша частина населення. Нарешті, дають про себе взнаки чисто генерацийного плану: молодь зацікавлена здебільшого на сприйнятті європейських цінностей, на відміну від населення похилого віку, що віддає перевагу пострадянським традиціям і порядкам. Шлях до поступової уніфікації поглядів населення, що відбувається як нині так і відбуватиметься з часом – багато в чому визначить надалі інтенсивність входження України в глобалізаційні процеси.

Україна, прагнучи до європейської єдності, більше тяжіє до європейських стандартів, тому, що за своїми стилями і тенденціями вона близька саме до них (в єдності моральних, культурних та релігійних традицій). Це відображено і в прийнятому зовнішньополітичному курсі України до вступу в європейські політичні структури. Чи сприятиме це національній ідентичності українського соціуму? На наш погляд, глобалізація за самою своєю об'єктивною логікою, дозволяє ствердно відповісти на це питання. В цьому полягає соціальний оптимізм в оцінці впливу глобалізації на характер змін культурного простору України.

Отже, виявлені сутність та характерні риси поняття "культурний простір", напрями впливу на нього процесів глобалізації, що розгорнулася в світі. Такий підхід кваліфікований у сучасних умовах за низкою ознак: динамічність підходу, його інтеграційність, комплексність, процесність та функціональність, статистичність (застосування математичних методів і розрахунків). Як глобалізація в цілому, так і вплив її на культурний простір кожної країни має суперечливий, діалектичний характер, що включає як позитивні, так і негативні риси.

Література

1. Frey B. Revolution in Economics (Munich lectures in Economics) /B. Frey. Happiness A. – Cambridge: The MIT Press, 2010. – 256 p.
2. Fukuyama F. Trust: The Social Virtues and The Creation of Prosperity/ F.Fukuyama . – N. : The Free Press, 1995. – 480 p.
3. Ohmae, Triad Pover. The coming shape of global Competition. – Free Press, 1985.
4. Wallersrein I. Klassenanalyse und Weeltssystemanalyse. In: Soziale Unmoglichkeiten- Soziale Welt. Sonderland 2. Gottingen. 1983.
5. Robertson R. Globalisation /Robertson R. – L., 1992.
6. Kiely R. Globalisation, post – Fordism and the contemporary context of development// Intern. Soziology . – 1998. – vol. 13,1, 95-115.
7. Reinicke W. H. Global public Foreign affairs /Reinicke W. H. – 1997. – vol. 76.
8. Друкер П. Бизнес и инновации. Пер. с англ. М.Д. Вильямс /Друкер П. 2007. – 432 с.
9. Білорус О. Г. Глобалізація і національна стратегія України / О. Г. Білорус. – Броди: Просвіта; К. : Батьківщина, 2001.
10. Соколенко С. К. Глобалізація і економіка України. К. КНЕУ, 2009.
11. Филипенко А. С. Экономическая глобализация: истоки и результат /Филипенко А. С. – М. : Экономика, 2010.
12. Ключко В. П. Глобалізація: економічні та соціально-культурні аспекти / Ключко В. П. – К., 2005.
13. Дилигенский Г. Г. Глобализация в человеческом измерении / Дилигенский Г. Г. // Материалы постоянно действующего междисциплинарного клуба ученых // Глобальный мир. – 2002. – Вып. 6 (18).

References

1. Frey, B., Happiness, A. (2010). Revolution in Economics (Munich lectures in Economics B. Frey. – Cambridge: The MIT Press [in English].
2. Fukuyama, F. (1995). Trust: The Social Virtues and The Creation of Prosperity/ F.Fukuyama – N. – 4: The Free Press., [in English].
3. Ohmae, Triad Pover (1985). The coming shape of global competition.- Free Press. [in English].
4. Wallersrein, I. (1983). Klassenanalyse und Weeltssystemanalyse. In: Soziale Unmoglichkeiten- Soziale Welt. Sonderland 2. Gottingen. [in German].
5. Robertson, R. (1992). Globalisation. L. [in English].
6. Kiely, R. (1998). Globalisation, post – Fordism and the contemporary context of development. Intern. Soziology 13,1, 95-115 [in English].
7. Reinicke, W. (1997). Global public policy. Foreign affairs. vol. 76 [in English].
8. Druker, P. (2007). Biasness and innovations. M. Willanz [Trans.] [in Ukrainian].
9. Bilorus, O. (2001). Globalization and national strategy of Ukraine. O.G. Bilorus. Brody. Prosvita. K. Batkivshina [in Ukrainian].
10. Sokolenko, S. (2011). Globalization: economy of Ukraine. Kyiv, KNEU [in Ukrainian].
11. Filipenko, A. (2010). Economic globalization: origins and results. Moscow Economica [in Russian].
12. Klochko, V. (2005). Globalization of economics and social-cultural aspects. Kyiv [in Ukrainian].
13. Diligenski, G. (2002). Globalization in human mode. Proceedings of the permanent interdisciplinary club of the scientists. Globalnyi mir, 6 (18) [in Russian].
14. Kravchenko, A. (2001). Cultural studies. Moscow [in Russian].